

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 82.

Sreda, 12. oktobra 1932.

Leto VII.

Kongres angleške delavske stranke.

Stranka bo še bolj odločno povdarila svoj socialistični program.

Dne 5. t. m. je bil odprt kongres angleške delavske stranke pod predsedstvom Art. Herdersona. Ta kongres je posebno važen, ker se je vršil prvič po lanskim poraznih volitvah in ko je Macdonald in nekaj njegovih tovarišev prešlo v koalicijo, takozvano nacionalno vlado, v kateri so absolutni gospodarji danes konservativci. Macdonald takrat ni hotel sprejeti borbe z velkapitalom, ki je ovrnil socialno politiko delavske vlade, meneč, da bo v »nacionalni vladi« izsilil reforme, ki bodo vsaj nekaj omilile goršanje socialnega položaja. Politika »nacionalne« vlade tudi po volitvah ni pokazala resne volje za socialne reforme, pač pa je v zaščito angleškega kapitala uvedla razne carine ter znatno omejila socialne davke. Uspeh politike »nacionalne« vlade je negativen z ozirom na zmanjšanje nezaposlenosti, ker hoče odpraviti današnje zlo s sredstvi, ki utegnejo koristiti samo podjetništvu in še to le v manjši obliki. V današnji družbi je delitev dela in jela krivična, o delitvi jela pa kapitalizem neče ničesar slišati.

Angleška delavska stranka se je v tridesetih letih jako razvila. Lanski odpad Macdonalda jo je nekoliko oslabil, toda nje moč, ki sloni na strokovnih organizacijah, je ostala skoro neokrnjena, čeprav po sporu v političnih akcijah nima tistega avtoritativnega nastopa.

Kongres delavske stranke, ki se je te dni vršil v Londonu, je zaradi tega sestavljen pozitivni minimalni program, ki je po svojem bistvu tako konkreten, da zbujajo pozornost v splošni javnosti. Angleška delavska stranka ne govori o razrednem boju, marveč govori o zahtevah, ki imajo namen odpraviti razredne krivice ter izročiti javni kontroli in oblasti gospodarsko poslovanje, da se prepreči kapitalistične zlorabe v gospodarski politiki.

Delavska stranka zahteva absolutno nadzorstvo nad finančnimi devizami, povečevanjem kapitala in borznimi spekulacijami. Zato naj se socializira državna in še pet drugih velebank. Veleindustrija in velepossest naj se nacionalizirata ter odpravi zbornica lordov (druga zborn.). Država mora prevzeti stanovanjsko skrb, urejati stanovanjsko najemnino. Reorganizira naj se veleindustrija. Brišejo naj se vojni dolгови in reparacije, znižajo notranji dolгови, izpremeni dedno pravo za velepossest, kontrolira cene na trgu.

V vseh teh zahtevah je program socializacije, dasi le prvi koraki, vendar pa tako odločilne važnosti, da imajo povsem razredni značaj napram današnjemu nesposobnemu gospodarskemu sistemu.

Henderson je v svojem otvoritvenem govoru povsem jasno povdaril, da mora sprejeti kongres času primerne minimalne zahteve ter obenem in sicer najprej organizirati in ojačati stranko, kar bo tem lažje, ker se že itak množe vrste pristašev delavske stranke.

Dr. Pernar aretiran. Dr. Pernar je bil v Zagrebu aretiran zaradi razširjanja protidržavnih letakov. Z njim je bilo aretiranih še sedem oseb.

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Za 40urni delovni teden.

Akcija glavne delavske zveze in medstrokovnih odborov.

Ogromna nezaposlenost delavcev je povzročila težko nasprotje med delavci in delodajalci, ki se vsak dan bolj zaostruje. Boda delavcev postaja vedno večja, v kolikor narašča nezaposlenost.

S ponehanjem poletnega dela, zlasti po ustavitvi stavbenih del, ki so že skoro popolnoma končana, se bo nezaposlenost delavcev zopet povečala.

Edino uspešno sredstvo, da se nezaposlenost delavcev omeji in zmanjša — poleg podvzemanja novih del — je skrajšanje delovnega časa po vseh delavnicah, tovarnah in podjetjih, kjer je še kaj dela. Samo na ta način se bo napravilo nekaj prostora za one delavce, ki so brez posla in obenem se bo preprečilo tudi nadaljnje odpuščanje delavcev iz služb. Ne sme se več dopuščati, da kljub ne-

zaposlenosti v mnogih obratih in delavnicah traja delovni čas še vedno po 10, 12, 14 in 16 ur na dan.

Zaradi tega so glavna delavska zveza in krajevni medstrokovni odbori po vseh krajih Srbije sklenili, da ta teden izvedejo akcijo potom shodov in konferenc, pridružujoč se s tem splošni akciji našega strokovnega gibanja, ki ga je uvedla Zedinjena delavska strokovna zveza Jugoslavije, kakor tudi akciji mednarodnega proletariata, ki v tem smislu vodi borbo vsak dan odločneje.

Zaradi organizacije te akcije, ki ji je posvečen ves ta teden, je akcijski odbor pozval vse medstrokovne odbore k najmarljivejšemu sodelovanju.

Naprej! V akcijo! Za 40urni delovni teden!

Kriza v revirjih traja dalje.

Letošnja premogovna kriza noče pojenjati niti sedaj na jesen, ko je doslej običajno vsako leto nekoliko pojenjala. Praznuje se kakor poleti po dva dni tedensko, a včasih celo po tri.

Vendar to še ni dovolj. Družba vedno znova reducira. Tako je s 1. oktobrom prevzela obrat »Dobrna« od Dukiča nazaj in bo s tem odpuščenih zopet nad 70 delavcev, kateri bodo ostali brez posla, okoli 60 jih bo družba še obdržala, a druge bo upokojila.

V Zagorju poteče s 15. t. m. odpovedni rok 70 apneničarjem, od katerih jih bo mogoče 20 zopet sprejetih, ali — kdaj? Nova moderna separacija na Toplicah se bliža svoji dovršitvi. Z dnem, ko bo začela obratovati, bo zopet ena tretjina ljudi ob delo in zaslužek. Pri dovršitvi zadnjih del na tej separaciji bo vse delo

v rudniku Zagorje in Kisovec za dalj časa počivalo.

V Hrastniku je isto kot v Trbovljah, samo da še v toliko slabše, ker ni mogoče računati, da bi se za časa praznovanja vsaj mimoide dobilo kakšno delo, ker ni prostora za deponiranje premoga.

Tako se beda rudarjev veča z dneva v dan. Zdaj to ni več beda, temveč naravnost stradanje. Zima se bliža s hitrimi koraki, a noben rudar ne ve, kako bo mogel svojo družino za zimo preskrbeti z obleko. Še za hrano ni, kaj še za obleko. Radovedni smo, kakšen bo obisk v šoli po zimi.

Prehranjevalni odbori za brezposelne sicer obstojajo. Ali zadostnih sredstev za prehrano ni. Vse je izčrpano: delavec in obrtnik. Revirji črnega diamanta so postali dolina lakote, a milijoni njegove vrednosti pa so se izselili v lepše kraje.

Oster nastop mehikanske vlade proti katoliškim cerkvam in oblastnikom.

Ozadje spora.

V Mehiki se je napetost med Vatikanom in Mehiko silno poostрила. Državna vlada je pred dvema letoma sklenila nekako premirje ter se ni vmešavala v cerkvene zadeve. Posamezne pokrajine so pa izdajale posebne uredbe, s katerimi so določile, po koliko duhovnikov sme priti na prebivalstvo. Število duhovništva se je zaradi teh sklepov silno omejilo. Cerkev je pa izdala proti temu postopanju posebno pismo, v katerem priporoča cerkvenim oblastem, da naj se ne pokore politični oblasti.

Spricho tega dejstva je sklenil parlament, da se prekinejo diplomatski stiki z Vatikanom in da se papežev delegat Ruiz izžene. Predsednik republike Rodrigues je ob priliki sam izjavil, da bo mehikanska vlada, če ne bo cerkev odnehala vmešavati se v politiko republike, izpremenil vse cerkve v tovarne in šole, duhovnike pa izgnal.

Pri tem je treba povedati še to, da se tudi v Mehiki nahaja močna desnarna aristokracija, ki dela z duhovništvom in se trudi, da bi proti volji republike dobila na gospodarstvo v državi, predvsem inozemska, to je severoameriški kapital, vpliv. Odtod izhaja boj, ki se pa vrši pod krinko

tamošnje cerkve in je cerkev preganjana zaradi svoje kapitalistično-imperialistične politike.

Tretja balkanska konferenca

se bo sestala v Bukarešti.

V Bukarešti se bo vršila od 17. do 24. oktobra tretja balkanska konferenca, ki bo razpravljala o balkanskem paktu, balkanski gospodarski konvenciji, konvenciji o osebnem statusu podanikov balkanskih držav (pripravi za medbalkanski urad dela, zaščita dela) ter o drugih vprašanjih, ki so v zvezi s sodelovanjem med balkanskimi državami glede gospodarstva, prometa, zdravstva ter sploh o vsem, kar bi utegnulo pospeševati zblizanje balkanskih držav. Delavsko gibanje je vedno pozdravljalo vsako akcijo v tem smislu, ker Balkan more rešiti le federacija balkanskih držav.

Nemci so hoteli priti na londonško konferenco, pa so se prepozno odločili za to. Nameravana pripravljena konferenca petih velesil se skliče najbrže v Lausanne.

Sijajna zmaga socialistov pri občinskih volitvah v Belgiji.

V dvajsetih občinah so socialisti dosegli absolutno večino.

V nedeljo, dne 10. oktobra so se vršile v vsej Belgiji občinske volitve, pri katerih so socialisti sijajno napredovali. V dvajsetih občinah je socialdemokratska stranka dosegla absolutno večino, medtem ko je v večini ostalih občin dobila relativno večino.

Socialni demokrati so povsod napredovali na račun meščanskih strank. Tudi komunisti so pri teh volitvah zelo nazadovali.

Zmotna politika nemških fevdalcev.

Nemški kancler baron Papen je ukazal industrijcem, da znižajo delavske plače ter dobe še nagrado v popustu davkov, če namesto nove delavce. Novih delavcev industrija ni namestila v več kot šestih tednih morda niti 20.000, čeprav znaša število nezaposlenih po podatkih zavoda za ugotavljanje konjunktore okoli sedem milijonov.

Proti zniževanju plač se je pričelo stavkovno gibanje, ki ga je povzročila zasilna odredba. Industrije, ki so dobile naročila, se niso upale upreti delavstvu, marveč rajši pristajajo na zahteve delavstva kakor da bi izgubile morda nekoliko manjši dobiček. Tako so stavke doslej imele za delavstvo ugodne uspehe, kar dviga moralno silo vsega delavstva.

Značilen v tej borbi je tudi politični moment. Kljub temu, da je blizu sedem milijonov nezaposlenih, ob stankah ni stavkokazov, ker so v stankah iz političnih razlogov solidarni tudi fašisti in komunisti. S teh strani je borba naperjena predvsem proti kanclerju. Zgodilo se je celo v stavki v berlinskih grafičnih podjetjih, da je obvezno razsodišče znižalo delavske plače, firma pa sklepa ni izvršila, nego je delavstvu ugodila. Strokovne organizacije so po naredbi sicer vezane priznati sklepe razsodišča, vendar pa so bili interesi večji in so zmagali.

Taki zgledi so nevarni za vladno politiko. Zgled miče in končno bo Papenova nenaravna naredba ostala le kos papirja, ki se nanj ne bo nihče oziral. Take morejo biti posledice nezmiselnih politike.

Politika zniževanja plač je gotovo vzpodbudna za kapitalistično gospodarstvo in sicer tembolj, ker se z njo hoče absolutno povečati dobiček gospodarstva na račun delovnih slojev in konsumentov. Taka politika mora biti kapitalistom simpatična.

Ali s politiko zniževanja plač pa tudi agrarni veleposessniki niso zadovoljni. Baron Papen zvišuje carine na agrarne pridelke in omejuje njihov uvoz. Toda, kako naj veleagrarni prodajajo svoje pridelke drago, če bo industrija znižala delavstvu in nameščencem plače? Tudi pridelava toliko pridelkov, da se ne bi mogli porabiti doma, če ne bo konsumentov in zaradi kontingentiranja tudi ne zunanega trga, ker se bo zaradi te politike zmanjšal zunanji trg industrije.

Kancler Papen torej ne uvideva, da so stari recepti zastareli, da je danes ves svet ena človeška družina ter da je treba, če hočemo odpraviti gospodarsko krizo, v temelju revidirati, oziroma izpremeniti gospodarski sistem.

Delavstvo, socialno zavarovanje je Tvoje!

(Konec.)

In baš to, da je delavstvo neenotno, da ni vse organizirano v organizacijah, ki so od delodajalcev popolnoma neodvisne, je krivo, da se še doslej niso vršile volitve v Okrožne urade za zavarovanje delavcev kakor tudi v Osrednji urad v Zagrebu.

S tem, da v 10. letih niso imeli poklicani faktorji nobene volje, izvesti te volitve, je delavstvo ostalo brez vpliva na zavarovanje, ki se je ustanovilo na njegovo zahtevo in za njega. Zato gleda delavstvo na socialno zavarovanje kot na nekaj tuje, kar ni njegovo, plačuje z nejevoljo prispevke, ki mu jih odtegne že delodajalec in se poleg tega zabava, ako se posreči delodajalcu, da opehari urad za prispevke ali pa ako prejme kdo dajatve urada, do katerih ni bil upravičen. To se mu zdi dobro in si misli: »pa jih je spet potegnil za nos.«

Toda, kdor se zadnji smeje, se najdalje smeje, tako pravi narodni pregovor. In tako je tudi res. Kajti delavec škoduje s tem le sebi.

Zato je dolžnost vsakega, ki mu je za izboljšanje socialnega položaja delavstva, da neorganiziranemu delavstvu pojasni važnost svobodnih strokovnih organizacij. **Strokovne organizacije pa morajo venomer, z dneva v dan, zahtevati izvedbo popolnoma svobodnih volitev v delavske zavarovalne zavode,** da pridemo tako končno vendar enkrat do zakonite in edine pravilne uprave v teh zavodih. Socialno zavarovanje je delavsko, je bilo dobojevano po delavcih za delavce, zato morajo v njem odločati delavci sami po svojih popolnoma svobodno izvoljenih zastopnikih. S tem bodo vsi delavci z večjim zanimanjem zasledovali razvoj socialnih zavarovalnih zavodov, ker bodo vedeli, da so to njihove ustanove in da je ugoden položaj teh ustanov le njim v prid. Tudi mora delavstvo zahtevati, da se odloča o izpremembi sedanjega zakona o zavarovanju delavcev le ob sodelovanju njihovih svobodno izvoljenih zastopnikov in da se ne bo pri tem postopalo tako, kakor pri izdelavi pravilnika za posredovalnice za delo, kjer se je vprašalo zastopnike delavstva za predlog samo zato, da se je pozneje reklo: Vi ste to zahtevali, mi vam damo pa to!

Tudi mora delavstvo venomer, iz dneva v dan, zahtevati takojšnjo uvedbo zavarovanja za slučaj starosti in onemoglosti, ker se bo le tedaj moglo ozdraviti tudi bolniško in nezgodno zavarovanje, in bo tako preskrbljen vsak delavec tudi tedaj, ko bo izčrpal že bolniške dajatve.

Čim močnejše bodo svobodne strokovne organizacije, ki niso plačane od delodajalcev in so zato neodvisne, tem večja bo moč delavstva

in tem večje bodo njegove pridobitve tudi v izvajanju socialnega zavarovanja.

Vsi, ki odločajo v socialnem zavarovanju, pa naj si zapomnijo, da bo delavstvo samo z ljubeznijo pri zavarovanju sodelovalo po svojih

močeh le tedaj, ko bo tudi odločalo v njem po svojih svobodno izvoljenih zastopnikih. Dokler pa teh ne bo imelo, bo vse obupno prizadevanje, da bi zbudili pri delavstvu za njegovo zavarovanje zanimanje, brezuspešno.

C. G.

Za zaposlitev naših delavcev.

Proti oddajanju investicijskih del inozemskim tvrdkam.

Memorandum Centralnega sekretarijata Delavskih zbornic ministru za trgovino in obrt.

Centralno tajništvo Delavskih zbornic nam je poslalo prepis memoranduma, ki ga je poslalo na ministra za trgovino in industrijo proti oddajanju investicijskih del inozemskim tvrdkam:

Stojimo neposredno pred izgradbo pristanišča na Savi, pred ogromnim delom, jako važnim za naše domače gospodarstvo in delavski razred. Centrala industrijskih korporacij nas je obvestila, da se dela na tem, da bi se tudi to ogromno delo oddalo neki francoski tvrdki na način, ki ga je pri nas uvedla tvrdka Batinjol. Ta sistem postoja v tem, da se z izgovorom, da bodo zunanji ponudniki prinesli v državo inozemski kapital in na ta način pomagali uravnovežiti našo plačilno bilanco in učvrstiti naš dinar, daje taki tvrdki posebne koncesije, katerih dom. podjetniki ne uživajo. Take zunanje tvrdke se ne oprosti samo carine in davkov, temveč se ji dovoljuje tudi uvoz izdelkov iz inozemstva, kateri bi se pri nas istotako mogli izdelati, vse to z izgovorom, da

naša domača industrija takih izdelkov ne more dobavljati v določenem času, ali za ceno, ki bi ponudnikom konvenirala.

Čast nam je zaprositi Vas, da se izgradba Savskega pristanišča v nobenem slučaju ne odda inozemskemu ponudniku brez absolutne garancije, da bo firma kapital za financiranje vplačala predhodno v inozemski valuti pri naši narodni banki in da se ji principijelno ne dovoli uvažati materijala iz inozemstva brez carine. Istotako ji ni treba priznati nobenih davčnih olajšav. Če tudi bi bila zgradba vsled tega nekoliko dražja, se bo dobilo nadomestilo za to v plačanih davkih, katere država lahko bonificira občini.

Povdariti moramo, da je brezposelnost naših domačih delavcev tako velika, da nas čaka velika katastrofalna zima in da vsled tega nihče ne sme prevzeti nase odgovornosti, da vzame našim domačim delavcem še to malo dela, kar si ga v sedanjih prilikah še sploh more dobiti.

Papež Pij XI. in dragi produkcijski stroški.

V nemškem delodajalskem listu »Holzmarkt« je napisal g. H. Braun poročilo o avdijenci v Vatikanu. G. Braun je prav posebno zadovoljen, da je papež Pij XI. o slabem položaju lesnega gospodarstva dobro poučen. Po poročilu g. Brauna se je izrazil papež takole:

»Les je svetovno bogastvo.

Lesni industriji se godi sedaj slabo. Produkcijski stroški so dragi.

Prodajne cene so nižje kakor pri delovalni in obdelovalni stroški.

Na koncu članka pisec prav posebno povdarja, da je diagnoza, da so »produkcijski stroški dragi«, ki jo je papež povedal za današnji tako težki položaj lesne industrije, pravilna.

Produkcijski stroški.

Produkcijski stroški so dragi, to je splošna parola podjetnikov in dobičkarjev. Ta argument porabljajo podjetniki proti delavcem, kadar hočejo znižati mezde, da z njim opravičujejo svoje ravnanje. Izkušnja pa uči, da znižanje mezd le v najredkejših primerih poceni izdelke, marveč zagotavlja samo podjetnikom večji dobiček.

Les je bogastvo.

Gozdna posest naj bo čigarkoli, pomeni bogastvo, to je resnica. Gozd je povečini zasebna lastnina. Toda noben delovni človek, naj ej tudi najpridnejši, najposobnejši, ne postane od dela svojih rok bogat. Večina delovnih ljudi ima komaj najnujnejše potrebščine za življenje. Podjetnik nasprotno, ki delavcem ne da celega zaslužka od njih dela, marveč obdrži del zase, postane bogat. Čim več delavcev zaposluje podjetnik, tem večji je njegov dobiček.

Posestnik gozdov in žag je bogat.

Bogastvo je njegova posest, ki si je ni prislužil z delom svojih rok, niti ne z duševnim delom, marveč z izkoriščanjem ljudi desetletja.

Dočim je posestnik gozdov in žag bogat človek, je gozdni delavec in delavec na žagi ubog človek. Ravno ta skupina ljudi, ki je pridna in večinoma pobožna in verna, je kljub temu za svoje delo jako slabo plačana. S svojimi rodbinami živi v grenki bedi.

Les je svetovno bogastvo le za nekaj stotin ljudi na svetu.

Oni pa, ki bogastvo ustvarjajo, so ubogi.

Enak proces se vrši po vsem svetu, kjer sloni gospodarski sistem na izkoriščanju.

Boj proti ženi.

Gonja katoliškega tiska proti zaposliti žene »v moških poklicih«.

(Konec.)

V drugem odstavku pisec očita ženskam, da brez potrebe silijo v moške poklice in namiguje, da so s tem celo nekako zakriville gospodarsko krizo. Tej absurdni trditvi se je treba že enkrat upreti. Žena gre v poklic iz dveh razlogov: idealnega in materialnega. O prvem lahko govorimo tam, kjer žena tudi brez nuje materialne sile gre v poklic, ker jo ta poklic veseli. Sicer zelo idealistični pisec članka ji to silno zameri. S tem vendar odjeda moškemu kruhu! Saj imajo vendar samo moški pravico, lotiti se kakega poklica iz veselja do njega! Žena pa neha biti »ženska« in stopi izven nje, po njenem telesu po bogu začrtanih meja, ako to dela! Materijelno stališče bi pisec še nekako toleriral, ker pač ne more zanikati, da večini ne gre drugače, kakor da tudi žena pomaga pri vzdrževanju rodbine. Zadnji stavek tega odstavka pa: »To ognjišče (sveto ognjišče družine) pa se sedaj podira, ker je začela žena hoditi po poti moža,« postavlja dejstva na glavo. Ne, ne podira se ognjišče, ker itd., temveč ker se podira to mirno domače zavetje, je morala žena nujno na pot moža. To je bilo predvsem med vojno. In ali si upa pisec članka trditi, da so razmere zdaj tako ustajale, da to ni več potrebno? Sicer pa idilična slika o svetem domačem ognjišču, kamor »doslej« (do kdaj) še »niso segli krepilji novodobnega materializma«, ni nikdar obstajalo za vse ljudi, temveč le za omejen krog meščanstva in prej plemstva, medtem ko so žene nižjih stanov, gnanje od »novodobnega materializma«, reci bede, vedno bile prisiljene pomagati možu pri delu, na polju, v trgovini in obrti, v novejši dobi v tovarni in uradih — pa naj se je tudi podiralo domače ognjišče. Ako bi tega ne delale, bi se to ognjišče sploh podrla. In tako je še danes, le da je kriza vedno širše sloje potegnila v svoj krog. Tako se je zgodilo, da so nekatere žene odkrile, da ji ta poklic, v katerega so bile pogosto prisiljene, prija bolje, kakor delo doma. Zelo mnogo žensk pa bi še vedno rajši prepustilo skrb in odgovornost za družino možu in živelo mirno življenje ob domačem ognjišču — ker jim je to prijetnejša naloga, kakor nositi »spone modernega birokratizma«. Kar se pa tiče trditve, da ženske povzročajo, delno vsaj, brezposelnost moških, je treba že enkrat povedati, da je to ravnotakoj pravilica, kakor je pravilica »nadprodukcija« ob lačnih in golih milijonih. Treba je že enkrat jasno povedati, da je dela na svetu dovolj in več kot dovolj, za vse, moške in ženske, še preveč ga je. Krivce brezposelnosti iščite tam, kjer so krivci takozvane »nadprodukcije« — pri ljudeh, ki se boje za svoj dobiček. Ali pisec, ki napada kapitalistični gospodarski sistem, res ne vidi, da je nasledel pravilici, ki jo širijo prav ti kapitalistični gospodarstveniki, da bi odvalili odgovornost od sebe?

Gotovo je res, da je važna, čeprav ne edina naloga ženske materinstvo. Pa ravno spoštovanja te važne naloge ni v javnosti sledu. Gotovo, lepodonečih fraz je polno, slavi se materinski dnevi itd., v resnici pa se bore moški proti vsaki olajšavi te naloge za ženske v poklicu. Čeprav noben misleč človek ne more zanikati, da mnogim ženskam ne preostaja drugega, kakor da s svojim delom pomagajo vzdrževati rodbino, javnost tu naenkrat kaj rada pozabi na svetost toli slavljenega materinstva in namesto da bi pomagala ženi, ki izvršuje težko dvojno dolžnost matere in vzdrževalke rodbine, jo še napada. V tem vprašanju predvsem bi bilo važno: malo manj lepih besedi in malo več resničnega spoštovanja! Spoštovanja

Mihevc Nace:

Jozo in Rafka.

V Ljubljani na Aleksandrovi cesti, tam blizu Čekovnega urada, je stanoval gospod direktor večjega podjetja. Poleg svoje žene je imel gospod direktor v gospodinjstvu še kuharico Katro, ki je imela poleg svojih dveh dekliških križev še tri povrhu. Pri njih je bila tudi mlajša služkinja, ki pa se je poročila z enim onih stražnikov, ki je včasih stal prav zlikan na križišču pred pošto. Gospod direktor je bil celo tako dober, da je za nje bilo precej prispeval. Saj jo je imel rad. Točno je izpolnjevala vse njegove ukaze, pazila je vedno, kadar ga ni bilo doma, kam, kod in s kom hodi njegova žena in kakšne obiske ima doma; vse je storila točno, kakor ji je gospod direktor naročil. Cesar pa ni mogla sama videti, to vse ji je pa oskrbel nje zlikan zaročenec na križišču pred pošto.

Kuharica Katra ni bila za pohajkovanje. Katra ni, razun ob nedeljah k prvi maši, nikamor šla; le kadar so zborovale tretjerednice, se je zborovanj udeležila. Kljub temu jo je imel gospod direktor rad, ker je znala skr-

beti za dijeto za njegov želodčni kronični katar bolje, kakor vsi ljubljanski zdravniki.

Takoj drugi dan, ko je odšla služkinja Katra, je gospod direktor vzel vizitko in napisal nanjo nekaj besed, poklical slugo in mu rekel:

»Saj veste, kje je posredovalnica za službe na Miklošičevi cesti. Kaj ne?«

»Vem, gospod direktor.«

»Nesite to pismo tja in ga oddajte gospel.«

»Klanjam se!« in sluga je odšel.

Pozno popoldan ob šestih je prišla dama v črni svileni obleki ter vprašala vratarja, če je gospod direktor doma. Vrtar ji pravi:

»Doma je, toda ob tem času ne sprejema.«

Dama vzame vizitko iz ročne torbice in mu jo pomoli:

»Prosim Vas, nesite tole gospodu direktorju.«

Vrtar gre v direktorjevo pisarno in mu izroči vizitko.

»Kar vstopi naj, čakam nanjo.«

Dama vstopi in gospod direktor jo vladno sprejme ter ji ponudi poleg sebe fotelj, rekoč, čakal sem na Vas, da se pogovoriva sama.«

»Prav, gospod direktor. In želite?«

»Moja služkinja, s katero sem bil vsa štiri leta, kar je bila pri meni, prav zadovoljen in ki ste mi jo Vi poslali, se je poročila in rabim drugo. Vsaj veste, zanesljivo in nepokvarjeno dekle. Najrajši bi imel tako, ki ni blizu mesta doma, prav mi je tudi, če je začetnica, ki še ni bila v službah, da jo po svoje vzgojim.«

»Seveda, seveda, gospod direktor, razumem; molčeca mora biti, zanesljiva in pridna.«

»Da, da, glavno molčeca; na to niti nisem mislil. Da, da, molčeca, to je glavno.«

»Tako, gospod direktor, poskrbel Vam bom tako služkinjo; če bi ne bilo takoj primerne pri rokah, bomo rajši nekaj dni počakali, kaj ne gospod direktor?«

»Da, da, rajši vidim, da se počaka nekaj dni,« potrди gospod direktor.

Kramljala sta še pol ure. Posredovalka mu je tožila, kako težko je dobiti zanesljive posle in gospod direktor ji je pritrjeval. Nato sta se poslovila.

Nad Zalim logom je stala na samotni koči Martina Potokarja, obr-

njena proti solnčnemu vzhodu. Le redkokdaj se je primotal kak človek do nje.

Ko se je Martin po petdnevem delu v gozdu vračal v soboto zvečer domov, so mu otroci pritekli nasproti in mu pripovedovali, da je mama kupila »punčko« in da je sedaj bolna, ker jo je morala tako daleč nositi.

Martin se je popraskal za ušesom in meglena skrb ga je obšla: »Hm, devet jih je, kako bomo živeli?«

Ko je Martin stopil v izbo, pogleda na posteljo, žena pa se obrne proti njemu in razli se ji je bolesten nasmeš okoli usten. Martin sede ob posteljo in jo tolaži:

»Poglej, Rafka že ima sedemnajst let in lahko v službo gre; tudi kak dinar nam bo dala, dobra je, saj veš.«

»Kakor misliš,« se izvije ženi iz ust.

»Da, saj ona sama rada gre v službo,« je Martin pripomnil.

»Bojim se za njo, bojim, ker dekle je zalo in to je zelo nevarno!«

Pisal bom Žefi v Ljubljano, da bo nanjo pazila, pa bova brez skrbi.«

»To že, toda se vendarle bojim,« mu skrbna mati odgovori.

(Dalje prihodnjič.)

žene, kakoršna je, in kakoršna v sedanjih razmerah mora biti, ne pa nekega teoretičnega meščanskega ideala prošlega stoletja.

Krščanska Delavska Sindikalna Internacionala predlaga v pomoč slabemu materialnemu položaju nekake družinske plače, ki naj omogočajo možem, da sami vzdržujejo svoje rodbine. To bi bil nekaj zasilen od pomoček. Vendar mislim, da smo upravičene klicati K. D. S. I.: »Preskrbite nam družinske plače!« preden se odzovemo njihovemu pozivu: »Ostanite ženske!« — v njih smislu namreč.

Zadnji odstavek o »večnih kavalirjih«, ki da reveži ne morejo najti drugega za-

služka, kakor da se dajo vzdrževati od nekakih »girls«, je prav nepotrebna pikantirija. Taki gospodki si ta poklic izberejo po večini pač po lastnem nagnjenju. In pisec bi smel vsaj omeniti žal še vedno ogromno armado žensk, ki stojijo nasproti tej peščici »kavalirjev« — vzdrževank vseh vrst in prostitutk. Tudi teh dvatisočletna krščanska kultura ni odpravila.

Nič skrbi, ostale bomo ženske. A prilagojevati se moramo času, v katerem živimo. Ne moremo pa trpeti neodgovornih, nepremišljenih pridrig gospodov, ki mislijo, da lahko žena živi v svetu, ki je sto let za sedanjim.

Doma in po svetu.

Narodno skupščino in senat skličejo. Narodna skupščina bo sklicana že dne 14. t. m., senat pa dne 5. oktobra. Na sejo pride med drugim tudi konvencija glede omejitve nezgod v industrijskih podjetjih ter varnostnih naprav pri strojih, kakor tudi glede odgovornosti za nezgode. Konvencija je bila sprejeta na 18. konferenci mednarodnega urada dela.

Kaj pravi minister dr. Mohorič o zadolžitvi kmeta? Kmetijstvo v naši državi je precej zadolženo. Ves dolg v državi znaša okoli sedem milijard dinarjev ali na vsak hektar obdelane zemlje povprečno 2555 dinarjev. Dr. Mohorič misli, da sta mogoči samo dve vrsti olajšave bremen. Najprej je treba kmetijske dolge konvertirati, t. j. izpremeniti iz kratkoročnih dolgov v dolgoročne dolge, kar se mora zgoditi potem zemljiških obveznic. Dalje pravi minister, da se morajo znižati obresti dolgov, ki dosežajo po prejšnjih poročilih do 18 odstotkov. Tudi za sanacijo vprašanja na ta način je zopet potreben denar, zaradi tega apelira minister na široko javnost.

Beograjske »Radniške Novine« so izvedle jako pohvalno akcijo za razširjenje s pomočjo posameznih strokovnih organizacij. Akcija je jako enostavna. Stroka za stroko objavlja v posameznih številkah svoje delavske zadeve ter dotično številko razširi med delavstvo svoje stroke. List izhaja ob takih prilikah v obsežnejši obliki ter se v velikem številu razpeča med delavstvom.

Kredit za nadaljnjo regulacijo Ljubljane v znesku 2,5 milijona Din je vlada odobrila. Eno tretjino prispeva država, eno tretjino banovina in eno tretjino ljubljanska občina. Po odobritvi te regulacije ostane še neodobrena regulacija od franciškanskega mostu do zatvorske na Krakovskem nasipu ob izlivu Gradačice v Ljubljano.

Zopet ponarejeni tisočaki. Pred enim letom so se pojavili ponarejeni tisočaki. Narodna banka je potem dala pretiskati vse tisočake s posebno okroglo rozeto. Sedaj pa so se pojavili tisočaki s ponarejenim rozetom. Glavni znaki ponarejenih rozet so: 1. v prvi vrsti napis »Jugoslavne« z zelo debelimi črkami; 2. netočnost črt na risbi; 3. nejasni obrisi Karađorjeve slike in 4. pomanjkanje reliefa pri črkah na hrbtu bankovca in vdolbine na hrbtu.

Nova ladjedelnica v Splitu. V nedeljo je bila v Glavičinah pri Splitu otvorena nova ladjedelnica, v kateri se bodo lahko popravljali naši parniki in gradile manjše ladje.

Vlom v Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Dubrovniku. V noči od sobote na nedeljo je hišnik v hiši Okrožnega urada s krikom obvestil okolico, da je bilo vlomljeno v blagajno, vlomilci so se pa ustrašili njegovega krika in zbežali. Preiskava je dognala, da je bilo iz blagajnikove mize ukradeno 7000 Din gotovine in večje število poštinih znamk. Ker pa ni bilo nobenih sledov nasilnega vloma, je sum padel na hišnika. Daktiloskopsko je bilo tudi dokazano, da so odtiski prstov na blagajnikovi mizi od hišnika. Pri preiskavi v njegovem stanovanju so našli potem vseh 7000 dinarjev in znamke. Hišnik in njegova žena sta bila aretirana.

Avstrijska vlada bo reducirala 5 odstotkov državnih nameščencev. Prizadetih bo približno 4000 nameščencev. Oziralo se bo pri tem na boljše situirane.

Politični spopadi v Avstriji. Med nacionalnimi socialisti in člani republikanskega Schutzbunda je tudi zad-

njo nedeljo prišlo na več krajih do dejanskih spopadov. V Gmündu je bilo na obeh straneh 15 oseb ranjenih, v Melku pa več oseb težko ranjenih z noži.

Proti Saint Germainskemu mirovnemu dogovoru so, kakor vsako leto, tudi letos avstrijski nacionalisti manifestirali na Heldenplatzu na Dunaju. Poleg raznih domačih nacionalistov so govorili tudi delegati iz Nemčije in neki Verhouz iz južne Tirolske, ki se je predvsem zavzemal za Nemce na južnem Štajerskem, medtem ko je o onih na južnem Tirolskem izrazil upanje, da bo fašistična vlada upoštevala njih želje. Vrana vrani pač ne izključuje očes!

V Varšavi stavkajo nastavljeni mestne plinarne. Šest inženjerjev in strojniki so bili z disciplinsko grožnjo prisiljeni opravljati službo.

Bojkot nemškega blaga so začeli izvajati v severnih evropskih državah.

Bivša »kronprincesinja« se zopet ponuja. Pri neki patriotični proslavi v Magdeburgu je imela tudi žena bivšega nemškega »kronprinca« Cecilija nek nagovor, v katerem je dejala, da morajo Nemci odločne volje in jasnega pogleda graditi na veliki zgodovinski prošlosti, če hočejo v sedanjosti s svojimi močmi koristiti očetnjavi. Predvsem mladini je potrebno nekaj, česar bi se lahko z navdušenjem oklepala. Pod zgodovinsko prošlostjo je menila seveda Hohenzollernce z Viljemom, pod udanostjo pa svojega »kronprinca« in samo sebe.

Francija štedi. Njen proračunski primanjkljaj znaša 12 milijard. S konverzijami se bo ta primanjkljaj znižal za 4 milijarde, 1 milijardo pa bodo privedli z znižanjem plač državnih nameščencev, in sicer od 5 do 10 odstotkov.

Francija daje posojilo Poljski v znesku 50 milijonov frankov — baje za investicije v poljsko kmetijstvo.

Književnost.

»Svoboda«. Izšla je oktoberska številka »Svobode«, ki obsega naslednjo vsebino: aktualni članek »Marksizem in intelektualci«. V naslednjem članku »Birokratstvo« razpravlja člankar o birokratih, s katerimi se človek sreča takoj, ko pride na svet. Sledi nadaljevanje Leonhard Frankovega romana »Od treh milijonov trije«. Pregledi: Knjige in knjižnice, Društveno življenje, Dramatika, Delavski sport in Razno vsebujejo obilo zanimivega in zbranega gradiva. Toplo priporočamo vsem našim čitateljem to edino slovensko marksistično kulturno revijo!

Trbovlje.

Izlet. V nedeljo, dne 16. t. m. priredi trboveljska »Svoboda« celodnevni izlet na Lisco. Vabimo tudi vse ostale podružnice »Svobode«, da se izleta udeleže. V slučaju slabega vremena se vrši izlet prihodnjo nedeljo.

Esperantski tečaj. V soboto, dne 15. oktobra t. l. se prične ob 6. uri zvečer v ljudski šoli na Vodi esperantski tečaj. Vabljeni so vsi, ki imajo veselje, učiti se tega mednarodnega jezika, kateri je velike važnosti za delavstvo.

Kolesarska dirka. V nedeljo, dne 16. oktobra priredi ob 3. uri popoldne podružnica I. delavskega kolesarskega društva v Trbovljah kolesarsko dirko. Po dirki v gostilni Völker vin-ska trgatev.

Mariborske socijalne in komunalne krivice.

V Mariboru se zgodi dan na dan nebroj socialnih krivic in ravno tako bi imeli občani dan na dan dovolj povoda kritizirati domačo komunalno gospodarstvo. Žal, da se ljudje za vse to vedno manje zanimajo in da kričijo šele takrat, ko čutijo udarec na lastni koži. Dolžnost časopisja, posebno našega, pa je, da vedno budno pazi na vse, kar zadeva javnost, posebno pa široke sloje. Za to smo sklenili objaviti pod gornjim naslovom vsaj nekaj najbolj kričečih slučajev lokalnih socialnih krivic in komunalnih zadev, ki zadevajo prav občutno vso mestno prebivalstvo ter kriče po čim prejšnji remediji.

Kdor se hoče tej naši »anketi«, ki bo povsem stvarna in temeljita na dejstvih, pridružiti, nam je prav dobrodošel s točnimi in resničnimi informacijami.

I.

Borba za stanovanja, uradne prostore in podpiranje bogatašev.

Prav zadnje dni so razni časopisi prinášali ponovno vesti, kako manjka za najvažnejše mestne urade potrebnih prostorov. Posebno kričavo so nedostatni prostori Borze dela, za katere mora skrbeti mestna občina. Nepristano je v Mariboru veliko pomanjkanje stanovanj za uradnike. Pravkar pa so razglasili, da potrebuje mnogo prostorov novi Upravni odbor mestnih gospodarskih podjetij. Baje ga bodo naselili v hiši mestnega elektriškega podjetja, kjer bo treba za to izprazniti stanovanje. Obupno je pomanjkanje šolskih prostorov, posebno za osnovne šole. Proti vsem higijskim predpisom se gnetejo otroci v stari podrtiji v Magdalenskem predmestju.

Nedavno je sodišče ugotovilo na predlog g. župana dr. Lipolda, da je Mestna hranilnica občinsko podjetje. Mestna občina ima

torej polno pravico do vseh prostorov v svojem podjetju, Mestni hranilnici. In vendar je neverjetno, da nihče ne išče prostorov za vse gori navedene urade in šole in še neštete druge mestne urade, ki bi bili potrebni boljših prostorov, v Mestni hranilnici. Če bi se bila lahko preuredila stanovanjska hiša banovine za Dečji dom, bi se gotovo vsaj ravno tako lahko prezidalo ogromno stanovanje v prvem nadstropju v Mestni hranilnici za krvavo potrebno šolo. O nasprotnem nas ne more prepričati noben strokovnjak. Ravno tako bi bili lahko tam prostori upravne odbora mestnih podjetij ali Borza dela ali kak drug urad. To tem bolj, ker nima mestna občina z dosedanjim najemnikom primarijem dr. D. prav nikakega, pa niti najmanjšega stika. Primarij dr. D. je premožen mož. Razen svoje plače v bolnici in privatne prakse kot edini specialist za oči ima še tudi celo vrsto bolniških blagajin in je prejemal samo kot zdravnik, dokler je bil še tudi edini specialist za ušesne bolezni, mesečno do Din 6000.—. Lahko si predstavljamo, koliko so vrgli g. primariju še vsi drugi dohodki. Nedavno pa se je primarij dr. D. preselil s svojimi ordinacijskimi prostori v Gosposko ulico. Že radi tega torej ne rabi velikanske sobe s predsobo, kjer je prej ordiniral.

Čemu torej občina, oziroma občinska hranilnica kljub temu drži g. primarija v teh prostorih, ki bi jih mestna občina tako krvavo potrebovala v javne svrhe?

Ali ni to neodpušljiva socialna in komunalna krivica mesta Maribora? Če že mora končno biti tam stanovanje, čemu ga ne date tisočom potrebnejšim, obubožanim državnim uradnikom z znižanimi plačami ali občinskim uradnikom — to bi rada vedela večina vseh 32.000 prebivalcev Maribora?!

Ljubljana.

I. DELAVSKI PROSVETNI VEČER »SVOBODE« IN »ZARJE« v Ljubljani se vrši v sredo, dne 12. oktobra 1932, ob 20. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice.

Maribor.

Povišanje najemnin v železniški koloniji. Večkrat smo v našem listu že opozarjali na razmere, ki vladajo v železniški koloniji, ki se nahaja skoro v sredini mesta in je še vedno brez elektrike, pa tudi kanalizacija še ni izvedena. Aprilske najemnine so še nekako odgovarjale za taka naravna stanovanja železničarjev. — Toda s 1. oktobrom je železniška uprava povišala te najemnine kar za 100 odstotkov in to s 1. majem 1932, torej za pol leta nazaj. Železničarji, ki so doslej komaj in komaj izhajali s skrajno nizkimi mezdami, so s tem povišanjem hudo prizadeti. Predsednik društva stanovanjskih najemnikov, ki je sam železničar ter tudi predsednik nacionalnih železničarjev, bi moral nemudoma podvzeti korake, da se prepreči zvišanje najemnin za naravna stanovanja. Intervencija predsednika društva stanovanjskih najemnikov, ki ima vpliv na mero-dajnih mestih, bi bila lahko uspešna, zato se čudimo, da se v tej smeri ne podvzame energična akcija. Dejanj je treba, dejanj tam, kjer so tako vplivni ljudje na vodstvu!

Kdo izdaja »Mariborer Zeitung«? Na zadnjem shodu Narodne strokovne zveze v Mariboru so gremeli proti delavskemu listu »Volksstimme«, češ, čemu izhaja v Mariboru nemški list. Ker pa izhaja istočasno v Mariboru nemški dnevnik »Mariborer Zeitung«, proti kateremu pa se slovenski nacionalisti ne zaganjajo, bo vsekakor zanimivo vedeti, kdo izdaja ta nemški dnevnik, ki je seve zelo dobičkanosno podjetje. To je tem bolj zanimivo, ker izdajajo ta nemški dnevnik baš najizrazitejši slovenski nacionalisti, ki so tudi Sokoli. Lastnik in izdajatelj »Mariborer Zeitung« je namreč »Mariborska tiskarna«. Načelstvo Mariborske tiskarne pa so do nedavnega tvorili sledeči gospodje: Pogačnik Hinko, tovarnar; dr. Lipold, Franjo, odvetnik; Oset Miloš, veletrgovec; Gorišek Mirko, ravnatelj; Petovar Lovro, veleposestnik; dr. Kac Viktor, zobozdravnik; dr. Pučnik Josip, odvetnik v Slov. Bistrici; Pinter Ferdo, veletrgovec; Pišek Franjo, bančni ravnatelj. Zadruga »Mariborska tiskarna« se je po sklepu občnega zbora z dne 2. junija 1928 razdružila in prešla v likvidacijo. Likvidacijo pa so predlagali pri sodišču in vpisali v trgovski register dne 3. marca 1932 ter je likvidator g. Hinko Pogačnik,

tovarnar v Rušah in odličen voditelj Sokola istotam. Ta gospod Pogačnik je torej sedaj pravi lastnik in izdajatelj v gotici tiskane »Mariborer Zeitung«.

Prazni lokali v novih hišah. Maribor ima že kar redoma to posebnost, da ostajajo v novih hišah javnih ustanov lokali najmanj po eno leto prazni, ker jih radi previsokih najemnin ne morejo oddati. Tako je bilo pri lokalih Pokojninskega zavoda, a sedaj posnemata to metodo gospodarstva uprava hiše OUZD pri sodišču in Banovinska hranilnica. V hiši OUZD že celo leto zeva ogejni lokal praznote, a Banovinska hranilnica ima že tudi od pomladi dva krasna velika lokala v Gosposki ulici prazna. Ali ne bi bilo za podjetje in za splošnost koristnejše, če bi zahtevali nižjo najemnino in imeli vsaj nekaj dohodkov, kakor da lokali samevajo praznote, medtem ko so sicer vsi drugi lokali v Mariboru oddani?

Ustanovni občni zbor delavskega turističnega društva »Priatelj prirode« v Mariboru. Minuli ponedeljek se je vršil v dvorani Delavske zbornice dobro obiskan ustanovni občni zbor delavskega turističnega društva »Priatelj prirode«, podružnica Maribor. V imenu pripravljalnega odbora je otvoril in vodil občni zbor s. Pelikan, zapisnikarica pa je bila s. Nekovar. S. Pelikan je uvodoma pojasnil, zakaj se nameravani ustanovni občni zbor ni mogel že pred meseci vršiti, nato pa je k prvi točki dnevnega reda v kratkih obrisih obrazložil pomen društva. Druga točka dnevnega reda je bilo prečitavanje pravil, ki so bila soglasno sprejeta. Nato so se vršile volitve novega odbora, ki ga tvorijo naslednji sodruzi: Pelikan, Reicher, Brože, Prattes, Suppan, Drexler, Kokol, Markež, Gregorčič Fani; namestniki: Beigott, Nekovar, Skrinjer; kontrola: Angleitner, Krasser, Jevšnik Ivan ml., namestniki: Krištof Rezka in Minodraž. Pri točki slučajnosti je občni zbor razpravljal in določil pristopnino, ki znaša za člane bivšega društva »Priatelj prirode« Din 5.—, za novo pristopivše člane pa Din 10.—. Sklenjeno je bilo dalje, da se vrši prvi društveni izlet v nedeljo, dne 16. t. m. na Pohorje, prihodnji izlet pa bo dne 23. t. m. Po zaključku lepo uspelega ustanovnega občnega zbora se je vršila seja novega odbora, ki se je ob tej priliki konstituiral.

Oglase Banovinske hranilnice v Mariboru opazamo, da priobčujeta že več mesecev le mariborska dnevnik, medtem ko je naš list doslej dobil naročilo za priobčitev enega oglasa. Konstatiramo, da je Banovinska hranilnica splošna ustanova, ne pa morda last kakšne struje, česar bi se moralo zavedati tudi vodstvo tega denarnega zavoda.

Z ozirom na gradbo kanala in carinsko-poštnega poslojja ob Aleksandrovi cesti se iz prometnih ozirov priporoča vsem, da se po možnosti izogibajo z voznim prometom Aleksandrove ceste od Kopitarjeve do Tomšičeve ulice. Najkrajši ovinek za ta del Aleksandrove ceste je zveza preko Kresnikove in Tomšičeve ulice.

REPERTOAR.

V torek, dne 11. oktobra ob 20. uri: Zvedave žene. Red C. V sredo, dne 12. oktobra: Zaprti (gostovanje v Celju). V četrtek, dne 13. oktobra ob 20. uri: Dve nevesti. Red B.

Celje.

Celjsko gledališče: V sredo, dne 12. oktobra ob 20. uri: Za narodov blagor. Gostovanje Narodnega gledališča v Mariboru.

Otvoritev predstava letošnje gledališke sezone bo v sredo, dne 12. t. m. Gostuje mariborsko »Narodno gledališče« Cankarjevo komedijo »Za narodov blagor«, ki je dosegla v Mariboru velik uspeh ter naglašala kritika zlasti močne igralske kreacije. Režira g. Kovič. Razen njega sodelujejo: Zakrajškova, Kraljeva, Starčeva, Dragutinovičeva, Savinova, Grom, P. Kovič, Gorinšek, Skrbinšek, Tovornik, Nakrst, Furijan, Harastović in Blaž. Celjani, posegajte po vstopnicah, ker zavise od obiska te predstave vsa nadaljnja gostovanja! Vstopnice v predprodaji se dobe v knjižarni Leskošek.

Ruše.

Imeli smo priliko slišati govor, v katerem nam je pobornik pripovedoval o vseh mogočih stvareh. Mimogrede je omenil tudi delavsko vprašanje. Nismo slišali nobene besede, kakšno stališče zavzemajo merodajni faktorji v vprašanju izboljšanja sedanjega stanja delavskega razreda. Vemo, da je to zelo pereče vprašanje, katerega začetki so zelo težki, ker mu ni mogoče priti do dna. Pobornik je pozival delavstvo, da se združi v neki organizaciji, kateri pripadajo tudi delodajalci. K tej točki čutim potrebo, da spregovorim par besed. Kakšne dobrine naj delavstvo pričakuje od te organizacije, v kateri je zastopana vsa pisana družba s podjetniki na čelu? Samo eno vprašanje — kako naj se delavstvo ogreva za take organizacije, ko pa vemo, da je zastopnik jugosl. delodajalcev g. Gjuric na seji mednarodnega urada dela v Ženevi protestiral proti znižanju delovnega časa in svrhu omejitve brezposelnosti ter je zahteval splošno znižanje plač v slučaju skrajšanja delovnega časa. Sploh pa je interes podjetnikov ta, da čim bolj prikrasijo delavstvo. Zato je tudi zelo težko, da bo delavstvo šlo tja, kjer so v glavnem merodajni takšni gospodje. Nadalje je pobornik trdil: Prepričan sem, da bi se nam boljše godilo, če bi se vrnili spet tisti časi, ko je kilogram mesa stal 15 Din, da bi sploh vse potrebnosti imele isto

ceno kakor prej. Verjamemo, da bi se imovitim slojem boljše godilo. Ne vpraša se pa, kako bi živela velika večina delavstva, katerega imovina sta samo dve goli roki. Ne verjamem, da bi bili podjetniki tako galantni, da bi nam sami zvišali zaslužek v tisti meri, da bi lahko shajali.

Delavec.

Kulturno delo jeseniškega delavstva.

Te dni se je vršila na Jesenicah kulturna konferenca vseh tukajšnjih delavskih organizacij, ki so se je udeležili: dve »Svobodi« (Jesenice, Javornik), strokovna organizacija SMRJ, tri vodilne delavske zadruga (konzumna, denarna in splošna gospodarska zadruga »Delavski dom«) in Zveza delavskih žena in deklet. Otvoril in vodil jo je s. C. Kristan v imenu jeseniške »Svobode«, govorili so pa še ss. Jurij Jeram, Franc Škrli, Joško Stražišar, zastopnik jav. »Svobode«, s. Zugwitzeva, Zugwitz, Znidar Anton, Čelešnik in drugi. Sklepi so bili sledeči: Letošnjo zimsko sezono se bo vršila na Jesenicah večmesečna delavska šola, predvidoma ob nedeljah dopoldne. Med tednom se bo vršil praktični tečaj, ki bo obsegal v glavnem knjigovodstvo, korespondenco, računstvo in ev. še nemiščino. Dalje se bodo skupno z Zvezo del. žena prirejale predavanja, predvidoma vsak torek. Vsak mesec naj bo vsaj ena mladinska akademija. Vršijo naj se redne dramatične predstave, katerih otvoritvena bo v kratkem, in sicer Delakova prireditelj »Hlapca Jerneja«. Pevski odsek bo prirejal svoje prireditve ev. v zvezi z glasbenimi. Po možnosti naj se vršijo kdaj tudi prosvetni večeri. Šahovski, težko in lahkoatletski odseki naj si uredijo svoje delo po svoje. — Knjižnica je odprta vsak četrtek v »Delavskem domu« in si redno nabavlja nove knjige. Prav tako je odprta tudi knjižnica javorške »Svobode« redno na Javorniku pri Konjiču v prostorih Splošne gospodarske in konzumne zadruge za Gorenjsko. Javorničani bodo tudi poskusili postaviti svoj oder in začeli z lastnimi dramatičnimi prireditvami. Pevski odsek deluje redno. Nedavno je imel pri Konjiču svoj koncert. Delavska šola se bo vršila morda tudi izmenoma: enkrat na Savi, drugič na Javorniku. Torej načrt je velik in dolžnost delavstva je zdaj, da mu pripomore k izvedbi. O podrobnostih zaradi šole itd. bo pa vse pravočasno objavljeno, ko bo odsek za to šolo, ki je bil na konferenci izvoljen, dovršil vse podrobne načrte.

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Iz zakona o zaščiti delavstva.

Gospodarski, hišni ali gospodinjski posli, — viničarji.

I.

Gospodarski ali kmetijski posli.

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu velja le za pomožne delavce, ki so zaposleni v podjetjih, obrtnih, tovarniških ali trgovskih. Delavci, ki opravljajo le dela na polju, v gozdu, hlevu itd., četudi pri kakšnih podjetjih, niso zaščiteni z obrtnim zakonom, ampak s posebnimi poselskimi redi, ki jih je izdala še prejšnja Avstrija za posamezne dežele. V Sloveniji so vsled tega veljavni poselski redi, kot so veljali pred prevratom, in sicer:

1. za bivšo Kranjsko: Zakon z dne 18. marca 1858, dež. zak. št. 6, II. del;
2. za mesto Ljubljano: Zakon z dne 25. nov. 1859, dež. zak. št. 21, II. del;
3. za bivšo Štajersko: Zakon z dne 27. VI. 1895, dež. zak. št. 84;
4. za bivšo Koroško: Zakon z dne 19. marca 1874, dež. zak. št. 14, izpremenjen z zakonom z dne 23. 4. 1898, dež. zak. št. 13, ter z dne 6. dec. 1902, dež. zak. št. 25 iz 1903, in zakon z dne 14. 5. 1904, dež. zak. št. 19.

Avstrijska republika je po vojni vse te poselske rede odpravila z novim zakonom za gospodarske posle.

Kdo so gospodarski ali kmetijski posli?

Gospodarski ali kmetijski posli so v smislu gornjih poselskih redov osebe, ki so najete za opravljanje del, spadajočih k go-

spodarstvu (delo na polju, v gozdu, v hlevu in podobno), ali pa, da opravljajo skupno s temi tudi hišna, ali gospodinjska opravila in so sprejete v družino gospodarjev, t. j. da imajo pri gospodarju hrano in stanovanje, gospodar pa izvršuje nad njimi tudi nadzorstvo, kakor nad svojimi družinskimi člani.

Gospodarski ali kmetijski posli se torej razlikujejo od hišnih ali gospodinjskih poslov v tem, da opravljajo slednji le dela v hiši ali kuhinji.

Poselska knjižica.

Gospodarski ali kmetijski posli morajo imeti posebno »Poselsko knjižico«, ki jo dobijo pri županstvu domovne občine. V tej knjižici je natisnjen poselski red, ki je veljaven v dotičnem kraju, torej bodisi bivše Kranjske, Štajerske ali Koroške, oziroma mesta Ljubljane. Vsak posel ali gospodar se torej lahko prepriča o svojih pravicah in dolžnostih službenega razmerja iz te poselske knjižice.

Posredovanje županstva.

Važno je vedeti, da mora posel, če hoče službo zapustiti pred potekom dogovorjenega časa in brez odpovedi, to popreje naznaniti županstvu, ker je sicer kazniv. Le v slučaju nevarnosti za življenje in zdravje, sme posel oditi takoj iz službe. Posel torej radi takega razdora službene pogodbe gospodarja tudi ne bo mogel tožiti, preden ni javil izstopa županstvu.

Ker so določila poselskega reda itak v vsaki poselski knjižici, in zelo poljudno natisnjena, vsled pomanjkanja prostora tukaj ne navajamo bližje določil.

Jesenice.

Smrt v tovarni. V noči med tokom (5.) in sredo (6.) oktobra je umrl Matevž Lebar, uslužben v valjarni. Star je bil 55 let in ga je zadela nepričakovano kap. Povsem dobro razpoložen je začel ob 10. uri zvečer z delom, okoli tretje ure zjutraj se je pa sesedel in umrl po nekaj minutah. Lebar je bil organiziran član SMRJ in je dolga leta vršil v valjarni svoje izredno težko delo varilca, dokler ni na bojišču dela padel. Simpatičnemu možu časten spomin.

„Red mora biti“.

Beograjska založba »Nolit« spada brez dvoma med najboljše založbe v državi. Že nekaj let z vso pridnostjo seznanja svoje čitatelje s svetovno sodobno prozo, ki jo izdaja v dovršenih prevodih in lepih izdajah, kakršnih srbski knjižni trg pred »Nolitom« ni poznal. Izdala je prevode avtorjev: André Baillea, Upton Sinclairja, Izaka Babelja, Sinclaira Lewisa, Stijana Streuvelsa, Remarquja, Jacka Londona, B. Travna, Rudolfa Brauna, Ernsta Glaesnerja, Ludwiga Rennja, V. G. Calderona, E. E. Kische, Ericha Kaestnerja, Alberta Londresja. — Pred dobrim mesecem pa je založba »Nolit« izdala prvo izvirno prozo, knjigo originalnih novel pisatelja in pesnika Jovana Popovića, urednika beograjske revije »Stožer«. »Nolit« je namreč sprejel v svoj program tudi izdajanje originalne proze. Pri vseh svojih knjigah pa se ozira na umetniško kvaliteto in socialno vrednost. Zato je založba s svojim dosedanjim delom storila več kot tiste založbe, ki izdajajo knjige brez enotnega programa z edinim ciljem: uspeti trgovsko na knjižnem trgu.

S prvo knjigo originalne proze (Jovan Popović: »Red mora biti!« — 13 novel iz

Vojvodine), nam je »Nolit« predstavil novejšta Popovića, ki ga poznamo kot treznega esejista in urednika mesečnika »Stožer«. Doma je iz Velike Kikinde, pa dobro pozna življenje vojvodinskih mest, purgarje in delavce, prote in apotekarje, zvodnike in trgovčice. Nekaj teh črtic, ki jih je zbral zdaj v knjigo, je objavil že poprej v raznih revijah. Nekaterim se pozna, da so odlomki iz zasnovanega romana, vendar tudi kot samostojne novele kažejo bistrega opazovalca, ki ni samo reporter, marveč išče ob vsaki stvari za vzrok. Zato je uspelo Popoviću, da je s svojo revijo vojvodinskih tipov in njih usod zadel precej strani vojvodinskega življenja. Naslikal jo je precej drugače kot tisti avtorji, ki so jo opisovali s slepo ljuboznijo. Popović ljubi Vojvodino odkrito, zato jo riše brezobzirno, čeprav včasih boli. Novele so stvarna poročila in visoke umetniške kvalitete.

Novele je ilustriral hrvaški slikar Hege-dušić. Risbe niso zgolj ilustracije, te risbe izpopolnjujejo tekst in so umetnine zaseb.

Te dni je »Nolit« izdal novo knjigo »Sama« ameriške pisateljice Agnes Smedley, o kateri bomo še poročali.

M. K.

Zbirajte za tisk. sklad!

zastoni

14 karatno originalno ameriškano

zlato nalivno pero

ali pa Kürschnerjev ročni leksikon, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio-welt«. Naroča se Administration der »Radio-welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Kupujte svoje potrebnosti pri naših inserentih.

Vinski mošt!

Ravnokar je prispela pošiljatev prvovrstnega dalmatinskega vinskega mošta po najnižji ceni. — Se priporoča

Povodnik, Rotovski trg 8.

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 6% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 delavske domove, 2 v Trbovljah, kakor tudi 3 prodajalne in 2 gostilni v Trbovljah in 1 prodajalno in gostilno v Senovem pri Rajhenburgu, v katerih se oddaja blago najboljše kvalitete po najnižjih cenah. Član te zadruge lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino; delež znaša Din 50.—, vpisnina Din 2.50. NAČELSTVO.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2% proti trimesčni odpovedi.